

NOVICE

LETO V.-št. 28

V KOČEVJU, DNE 9. JULIJA 1960

Cena 15 din

OKROG 3500 UDELEŽENCEV NA PROSLAVI V STAREM LOGU

»KOT ŽRTVE STE PADLI«

Proslava se je pričela ob deseti uri, ko so pred slavnostno tribuno prispeli partizanske patrulje. Po reportu komandanta patrulje je predsednik Občinskega odbora SZDL Kočevje Miro Hegler pozdravil vse navzoče in predal besedo zveznemu ljudskemu poslancu občine Kočevje, Živku Bernotu.

Tov. Bernot je najprej govoril o pomenu današnjega praznika. — Že vrsto let, je dejal, praznujemo Dan borcev v spomin na vse tiste, ki so se v letih okupacije v izredno težkih pogojih borili za svobodo, ki so bili bivši oblastniki tako nepremisljeno napravili! Na ta dan se po vsej domovini spominjamo narodnoosvobodilne vojne, naše borbe in nečloveških naporov, ki so jih morali jugoslovanski narodi prestati za osvoboditev, spominjamo pa se tudi vseh povojnih prizadevanj za izgradnjo socializma, za lepše in srečnejše življenje. Vojna leta so pokazala, da je delovno ljudstvo pravi vladar domovine, da je edino delovno ljudstvo s svojo ljubeznijo do svobode in dela upravičeno upravljati vsa bogastva dežele. Zavedati pa se moramo, je naglasil govornik, da so vsa prizadevanja, da je ves trud ničev, če niso zagotovljeni materialni pogoji. Vsi vemo, kako malo je bilo nekoč kruha; kos kruha je bil veliko premajhen, da bi z njim nasitili veliko lačnih ust. Zato je bila naša prva naloga v povojnih letih zgraditi gospodarstvo in dati trdno osnovo našemu življenju, demokraciji!

Ce smo v teh letih dosegli, da se naše gospodarstvo razvija s takim tempom, kot v nobeni drugi evropski državi, je to zasluga tistih, ki so se med vojno tako nesebično borili

Stari log, ponedeljek, 4. julija. — Današnjega velikega partizanskega slavlja, proslave Dneva borcev, združene z odkritjem spominkega grobišča in s proslavitvijo 10-letnice delavskega samoupravljanja, se je udeležilo okrog 3500 ljudi iz kočevske in ribniške občine. Proslave so se med drugim udeležili tudi Janez Hribar, član Centralnega komiteja ZKS, Franc Kimovec-Ziga, sekretar Glavnega odbora SZDL, zvezni ljudski poslanec kočevske občine Živko Bernot, Stefan Trobiš-Aleš, eden izmed prvih aktivistov na tem območju, Franc Tavčar-Rok, generalmajor JLA, prvi predsednik Okrajnega ljudskega odbora Kočevje Lojze Rauh iz Slavskega laza, predstavniki političnih in družbenih organizacij obeh občin, komandant ribniške garnizona in drugi. Pri proslavi so sodelovali invalidski pevski zbor iz Ljubljane, rudniška godba, predstavniki vojske iz Ribnice in predvojaški obvezniki.

Da delovni kolektivi samostojno razpolagali s preko 20 % sredstev, štiri leta kasneje se je procent sredstev povečal nad 30. lansko leto pa so delovni kolektivi razpolagali že z nad 40 % sredstev. Preteklo leto je bilo v podjetjih ustvarjenih nad 20.000 milijard sredstev. Od tega so delavci razpolagali s preko 500 milijardami dinarjev, ki so jih nato vložili v nadaljnjo krepitev gospodarstva. Vsekakor je to največja opora našega gospodarstva in političnega sistema in samoupravljanja.

Dozlej smo v Jugoslaviji zgradili že mnogo pomembnih podjetij, pa tudi Kočevska danes ni več tako, kakršna je bila pred leti. Vedno hitreje se dviga iz zaostalosti, njeno gospodarstvo se krepi, tako da jo je kar težko prepoznati. V bodoče se bo še hitreje razvijal veliki kmetijski kombinat, ki je poleg Rudnika najpomembnejše podjetje v občini. Na Kočevskem ni kmetijstvo več razdrobljeno, doseglo je tako raven, kot malokje... Včasih nam je primanjkovalo kruha, uvažati smo morali vrsto kmetijskih pridelkov; zahvaljujoč se naprednim oblikam in novim metodam v kmetijstvu pa že pridelamo dovolj kruha doma.

Ze v uvodu sem dejal, da se na današnji dan spominjamo vseh borcev; vendar ne smemo samo obupati spomine na prestane težave in dosežene uspehe, ampak moramo tudi govoriti o bodočem življenju. Za lepše življenje se moramo boriti prav tako, kot smo se med vojno za svobodo.

Vsi, ki ste se danes zbrali v Starem logu, se spominjate preteklih dni, vendar vam spomin na štiriletni

osvobodilni boj, pa čeprav je še tako temen in grozoten, ne sme nikdar zbledeti. Vse to bo treba presaditi v srca mlajših, naših potomcev, kajti le tako bodo znali pravilno ceniti svobodo in življenje, za katerega so se borili in se žrtvovali njihovi očetje.

Udeležence proslave je pozdravil tudi komandant mladinske delovne brigade »Duško Remiha«, ki dela pri gradnji vodovoda v Dolenji vasi. Med drugim je dejal: »Prve mladinske delovne brigade so se formirale že med NOB. Zbirale so orožje za partizane in pomagale prebivalstvu pri delu na polju, ker so bili moški pri partizanih. Mladinske brigade pa so sodelovale tudi po vojni pri obnovi domovine. Gradimo (Konec na 2. strani)

»Plečičke je prala pri mrzlem studenc...« bo mogoče kdo dejal. Naš sodelavec ing. Lojze Cempa je napravil ta posnetek v Dolenjih Lazih

Naloge in delo po konferencah SZDL

Pokongresne konference Socialistične zveze so za nami. Vsem organizacijam in članom SZDL so dale obilo gradiva. Naloga delegatov, ki so se udeležili občinskih konferenc je, da bogato gradivo iz konferenc prenesejo na svoje organizacije in člane.

V kongres SZDLJ je prinesel mnogo novega, s čimer bodo morali biti seznanjeni člani. Naj omenimo samo krajevne organizacije, ki bodo imele po svoji funkciji mnogo bolj pomembno vlogo, kot pa so jih imele osnovne organizacije SZDL.

Na konferencah so posvetili veliko skrb gospodarstvom in komunam, kmetijstvu, organom delavskega samoupravljanja, nagrajevanju po učinku, vprašanju kadrov v gospodarstvu, pripravam na nov petletni plan itd. Sedaj naj bi se razprava o teh stvareh prenela na organizacije. Interesi komun in njene nadaljnje razvoja morajo biti skrb vsakega državljanca. Konkretna naloga SZDL pa je, da tolmači naloge, ki jih ima komun in zainteresira ljudi pri njihovem izpolnjevanju.

Dozlej je še večkrat dogajalo, da so bile nekatere organizacije SZDL,

predvsem velja ta ugotovitev za vsake organizacije, odrgane od dogajanje v svojem kraju in komun. Odbor, ki je na svojih sejah razpravljalo samo o komunali dejavnosti in o članarini, svoje naloge ni dobro upravljal. Ob strani je puščal vrsto pomembnih stvari. Našteli jih bomo samo nekaj: Razvoj gospodarstva v občini na sploh, nova politika našega kmetijstva, problemi šolstva, zdravstva, razvoj obrti, turizma itd. Če bi odbor na vsaki seji obravnaval samo enega navedenih problemov, bi imel dovolj gradiva za svoje seje.

POZDRAVLJENI ROJAKI IZ ZAMEJSTVA

Tudi v naše kraje so prišli v zadnjem času nekateri rojaki iz ZDA, ki bodo preživeli nekaj prijetnih mesecev v krogu svojih sorodnikov in prijateljev. Vsem rojakom, ki se mudijo v tem času v domovini, želimo, da bi se kar najbolj počutili in da bi odnesli iz domovine najlepše vtise.

Nekaj rojakov, Amerikancev, je obiskalo tudi naše uredništvo. Pripovedovali so nam vtise, ki so jih dobili v prvih dneh bivanja v domovini. Vsi so nam zatrjevali, da se dobro počutijo med dragimi rojaki, da jih veseli napredek, ki je viden na vsakem koraku, govorili so o sproščenem življenju in ustvarjalnem delu, ki se odvija v novi Jugoslaviji. Povedali so nam, da hočejo svoj obisk čim bolj izkoristiti in

Prepričani smo, da bodo novi krajevni odbori SZDL, pa tudi sedanjí odbori naj dajo na dnevni red omejeno problematiko, te stvari bolj poglobljeno obravnavali. Krajevne organizacije SZDL bodo večje po obsegu. Omogočena bo boljše sestava odborov, ki jim bodo v pomoč tudi razne sekcije.

Pokongresne konference SZDL so dale jasno sliko dela krajevnih odborov Socialistične zveze; o nekaterih najpomembnejših značilnostih njihovih dela smo tudi že poročali, zato teh stvari sedaj ne bi povnavljali. Naj dodamo samo to, da bodo krajevni odbori tribuna članov SZDL z mnogo večjimi dolžnostmi in pravicami kot doslej.

Navedene misli smo zapisali za razmišljanje odborom Socialistične zveze, da začnejo čimprej z delom po smernicah. V kongresu SZDLJ in pokongresnih občinskih konferencah Socialistične zveze.

Čim več videti in zvedeti, kaj se dogaja pri nas. Pripovedovali so nam tudi o ameriškem načinu življenja, ki je za marsikatero tudi grenko.

Vsem dragim rojakom, ki so že med nami, in onim, ki bodo še prišli, iskreno želimo, da bi se najbolje počutili v domovini. Vsem rojakom, ki se mude v naših krajih izrekamo dobrodošlico, želimo jim zdravja in razvedrila v svobodni slovenski domovini.

Prve dni dela mladinske delovne brigade

V nedeljo so prvič zapeli krampi in lopate na dolnjevaškem polju. Z delom je pričela mladinska delovna brigada »Duška Remiha« iz Kočevja (v prejšnji številki smo pomotoma zapisali, da se brigada imenuje po narodnem heroju Jožetu Sečku). Ko sem v dopoldanskih urah obiskal brigado na delovišču, sem zaprosil namestnika komandanta brigade Janeza Hočvarja za nekaj podatkov o brigadi (komandant Marjan Mrvar je bil odsoten).

»Kolikoli brigadirjev je v brigadi?«
»Vsega skupaj nas bo 42. Dva ali trije še niso prišli. V glavnem so brigadirji vajenci, nekaj je delavcev, štiri pa so študenti OBL O Kočevje. — Stanujemo v osnovni šoli v Dolenji vasi. Stanovanje je zelo lepo urejeno...«

»Kako je prvi dan na trasi?«
»Ni slabo. Brigadirji dobro delajo, čeprav večina ni vajena krampa in lopate. Kot vidiš, smo že precej skupali, vendar upam, da bo v prihodnjih dneh vedno bolje. Ko se

bomo privadili, bomo pa pošteno pljunili v roke.«

»Imate mogoče že program dela v prostem času, predvsem mislim program kult. in ideološkega dela?«

»To smo napravili že pred prihodom v Dolenjo vas. Pripravili smo obširen program predavanj, vendar jih bomo morali razporediti tako, da ne bodo jemala brigadirjem vsega prostega časa. Temu so naslednje: Zgodovina in razvoj Komunistične partije, Družbeno upravljanje, Družbeni plan za leto 1960, Kmetijstvo, Religija danes, Jugoslavija v naprednem svetu, Mladina nekoč in danes, nekaj predavanj pa bo tudi iz zdravniške vede.

SKORO 8 MILIJONOV ŽE ZBRANO

Ni še tako dolgo, ko je Socialistična zveza v Sodrški dolini organizirala akcijo za zbiranje sredstev za gradnjo zdravstvenega doma v Sodržici. Akcija je dosegla vsa pričakovanja. Popisovalci, ki so zbirali prijave za prostovoljno delo, prostovoljno oddajanje lesa, vožnje in denarna sredstva, so povsod našli razumevanje. Vrednost v lesu, prostovoljnem delu, vožnjah itd. znaša blizu 8 milijonov dinarjev.

Ta primer je dovolj poučen, da je mogoče z dobro organizacijo marsikaj doseči. Ljudje so razumeli, da je zdravstveni dom potreben, saj bodo imeli neposredno korist od tega sami. Socialistična zveza je vedela za pripravljenost ljudi, zato se je odločila za to širokopoltno akcijo, ki je že doslej prinesla tako lepe rezultate.

Pobudo sodrške SZDL pa naj bi podprli tudi na merodajnih mestih, saj je razumljivo, da tako velikega bremena, kot je gradnja zdravstvenega doma, ne bo moglo ležati samo na plečih prebivalcev tega kraja.

Priredili bomo tudi nekaj kulturnih predavanj, dva do tri taborne ognje s kulturnimi sporedi; večkrat bomo imeli tudi ples. Na Dan vstaje slovenskega naroda, 22. julija, bomo organizirali izlet v Bazo 20 v Partizanskem Rogu. Če bo mogoče, bomo napravili tudi več izletov v bližnjo okolico (n. pr. Jelenov žleb).

Zvedel sem tudi, da misli brigada navezati tesne stike z dolnjevaško mladino, sodelovati pa nameravajo tudi pri proslavi Dneva vstaje. Vsi brigadirji z zaupanjem gledajo na svoje delo in upajo, da bodo svojo nalogo uspešno opravili. Janez mi je dejal, da se štab brigade dobro razume z ostalimi brigadirji, kar je bistveno važno za lep uspeh delovne akcije. Na koncu mi je še dejal:

»Z brigadirji smo se že menili, da bomo za Dan vstaje nesli k spomeniku štirih padlih borcev, domačinov na Jasnici, venec...«

-vec

Zdravstveni dom je Sodržici in okoliškim krajem zelo potreben. Sedajni prostori ne ustrezajo svojemu namenu. V bližnji bodočnosti bo prišel v Sodržico tudi zoboizdelnik. Vse to opravičuje potrebo, da se začne z gradnjo zdravstvenega doma čimprej.

OBDAROVALI SO JIH

Predstavniki organizacije Zveze borcev, Zveze vojaških vojnih invalidov, gasilskih društev in nekaterih drugih organizacij v ribniški občini, so pred Dnem borcev obiskali nekatere najzaslužnejše bivše borce, po vojni pa aktivne družbene delavce, na njihovih domovih in jih obdarovali. Vsekakor je to zelo lepa gesta, da se ob takih priložnostih spominimo tistih, ki so s svojim delom veliko prispevali v času NOV in po vojni graditvi.

IVAN VESEL
organizacijski sekretar obč. komiteja ZKS Kočevje

11. junija je bil za organizacijskega sekretarja Občinskega komiteja Zveze komunistov Kočevje imenovan Ivan Vesel.

Tovariš Vesel se je rodil 20. februarja 1928. leta v manjši kmečki družini v Travniku v Loškem potoku. 1941. leta je končal šolo. Ze v rani mladosti je lahko spoznal, da borba za vsakdanji kruh nikakor ni lahka, posebno ne na skopi loškopotoški zemlji, spoznal pa je tudi boj naprednih ljudi za izboljšanje življenjskih pogojev delovnega človeka.

Ko je okupator zasedel našo zemljo, je bil še zelo mlad, vendar je že tedaj iz dna srca zasovražil je že. V začetku 1943. leta je bil tuje. V SKOJ. Z zavestjo, da sprejet in lahko sodeluje v velikem osvobodilnem boju, je z vso vnemo prišel pomagati partizanski vojski. Precej časa je bil pri tamkajšnjem rajonskem odboru kurir.

Ze naslednje leto se je kot borce vključil Gubčevi brigadi in se udeležil vseh njenih bojev. Po demobilizaciji v novembru 1946. leta se je zaposlil na Okrajnem ljudskem odboru v Kočevju. Tu je delal do leta 1957, ko je bil okraj reformiran.

Leta 1948 je bil sprejet v Komunistično partijo. V letih 1948-50 je bil tržni inšpektor, nato pa do ukinitve okrajga šef tržnega inšpektorata. Med tem je bil tudi dve leti sekretar Okrajnega komiteja ljudske mladine. Razen tega je aktivno delal tudi v vseh ostalih družbenih organizacijah in imel vrsto funkcij...

Prepričani smo, da se bo tudi na novem položaju dobro počutil in da bo opravičil naše zaupanje.

ČLANI KOLEKTIVOV KOPLJEJO KANAL

Pri izkopu vodovodnega kanala že dalj časa delajo člani sindikata nekaterih podjetij. Prejšnji teden so delali člani sindikatov občine, sodišča in ostalih množič. organizac. Akcije se je udeležilo preko 30 ljudi. V drugi skupini so delali gostinci (okrog 7 ljudi), v tretji pa devet delavcev iz Mizarstva in Tapetništva. Delali so že tudi člani sindikata iz Tiskarne in podjetja Elektro. Vsi kolektivi so pni delu dosegli lepe uspehe, nekateri pa bodo že kmalu končali...

Svojo nalogo so opravila podjetja: TISKARNA, KOMUNALA in TRGOPROMET. Delo dobro napreduje tudi pri podjetju Inštalacija, ki bo izkopalo 4150 metrov vodovodnega kanala...

IZ NAŠIH KRAJEV

Gasilsko slavlje v Laščah

V nedeljo je bila v Velikih Laščah gasilska prireditev, združena s proslavo 50-letnice delovanja nekaterih gasilcev.

Ob zadružnem domu so poštrovni člani gasilskega društva pripravili vse potrebno za prireditev. Čani so že nekaj tednov pred prireditvijo pripravljali program in nabrali 360 dobitkov za srečolov.

Predsednik društva Jože Stritar je pozdravil goste, zastopnike političnih in množičnih organizacij, zastopnike gasilstva, predsed. Okrajne gasilske zveze Božiča, sekretarja Okrajne gasilske zveze Črtanca ter poveljnika Občinske gasilske zveze tov. Urbinca. Dalje je pozdravil tudi častne člane društva, rojaka Ivana Hočevarja, sekretarja Okrajnega Komitaja ZKS Ljubljana, predsednika Republiške gasilske zveze Matveža Haceta, polkovnika Davorina Jenka ter predsednika ObLO Ljubljana-Rudnik tov. Zupančiča.

Motoriki so kumovali Janez Jelenc, Anica Andolšek, Ivan Koprivec in Štefka Koprivec, ki jih je tov. Stritar tudi pozdravil.

Prireditvi so bili prisotni člani in delovnih uniformah ter gasilci iz Občinske gasilske zveze Ljubljana-Rudnik, bivše gasilske zveze občine Dobropolje in Občinske gasilske zveze Ribnica so odšli na slavnostni prostor. Zastopniki teh gasilcev so pozdrave predsednika Stritarja sprejeli z navdušenjem.

Za predsednikom je prikazal tajnik društva zgodovinski razvoj od ustanovitve društva leta 1895 do danes. V svojem poročilu je navajal vse zaslužne člane, ki so vodili društvo od ustanovitve dalje, vzgajali so novo članstvo, tako da je bila požarna varnostna služba v tem okolju zajamčena. Med okupacijo, ko so bili člani društva v italijanskim in nemških taboriščih, je gasilski dom služil za hlev italijanskim mulam, vse gasilsko orodje pa je bilo odpeljano neznanu kam. Po vojni se je društvo ponovno oprijelo svojega dela, pričelo je vzgajati nov kader, ki šteje danes 72 članov, nabavljalo je gasilski material, tako da je danes sposobno

za hiter in učinkovit napad na požar.

Na koncu je tov. Rigler poudaril, da bo sedaj, ko smo dobili novo motoriko, požarna varnost v našem okolju še temeljitejša.

Za tovarišem Riglerjem je spregovoril predstavnik Občinskega LO Ljubljana-Rudnik tov. Mihovec, nato pa sekretar Okrajne gasilske zveze iz Ljubljane Črtanec.

Potem so razdelili priznanja za 50-letno poštrovno delo v gasilstvu članom Janezu Modicu, Alojzu Babniku, Francetu Petriču ter Alojzu Pečniku. Obenem so podelili tudi priznanja častnim članom. Po razdelitvi priznanj je boter Janez Jelenc prerezal trobarvni trak, Ivan Koprivec pa je izročil novo motoriko v oskrbo in upravljanje sektorskega poveljniku Francetu Zakrajšku, ta se je zahvalil za zaupanje in jo izročil v nadaljnje upravljanje moški operativni desetine, ki jo je zastopal pomočnik poveljnika Anton Oblak.

Operativna gasilska desetina je pod vodstvom tov. Oblaka opravila mokre vaje in priključila k motoriki 5 cevi. Zmogljivost motorke je zelo

velika, lahko pa bi priključili še najmanj 3 cevi.

Ko je bil uradno program končan, se je pričela ljudska zabava. Navzoči so odšli na veselico. Veseleli so se, da so odšli na veselico. Veseleli prostor je bil lepo pripravljen, pa tudi strojno osebje je bilo na svojem mestu.

Veliko pozornost je zbudil tudi srečolov, ki je bil na vidnem prostoru in je lepo uspel. Hvala vsem, ki so tu sodelovali.

Opaziti je bilo, da so bili navzoči s programom in z veselico zadovoljni in da so odnesli lepe vtise. Lepo so se izkazali godbeniki, pa tudi strojno osebje z dobro kapljico in jedajo.

Ob lepih zvokih, ki so jih izvajali »Veseli Laščani«, je bila najbolj zadovoljna mladina, ki jo je bilo precej. Prireditve je torej v moralnem in materialnem pogledu lepo uspela.

Gasilsko društvo v Velikih Laščah se vsem obiskovalcem za njihovo udeležbo toplo in pristrano zahvaljuje. Prosimo, obiščite nas še večkrat, da bo povečava med gasilci in med ljudstvom še večja.

J. P.

DVE IZ PREDGRADA

»Elektro« Kočevje napeljuje iz transformatorja v Čepļah elektriko še v ostale vasi v Poljanski dolini, v Brezovico in v Neško loko. Tako bo kmalu svetila električna luč v vseh domovih Poljanske doline.

Bivši upravitelj osnovne šole v Predgradu je že pred leti nabavil za šolsko igrišče gugalke, sedaj pa se zanje nihče več ne zmeni, čeprav bi jih bilo treba samo še postaviti.

ZDRUŽITEV ZADRUG

Perspektivni razvojni plan Loškega potoka predvideva tudi združitve obbeh zadrug, na Hrību in v Travniku. Kakor vemo, se zadrugi ukvarjata predvsem z odkupom kmetijskih pridelkov, lesa in gozdnih sadežev in s kooperacijo. Pogodbeno sodelovanje se je v Loškem potoku že lepo razvilo. Kmetijski zadrugi sta v zadnjem času tudi kupili precej strojev, ki jih kmetovalci radi uporabljajo pri obdelovanju polj. Po združitvi bo nova zadruga pomenila za Loški potok zelo močno gospodarsko enoto in bo lahko bistveno vplivala na preobrazbo kmetijstva v teh krajih.

»Rabim les za domačo porabo«

Ko smo se pred dnevi mudili v Ribnici, smo bili v oddelku za gozdarstvo (referentu za gozdarstvo) pričali, ko so si ljudje skoraj kljuko podajali. Ubogi referent! Ponavljati je moral vedno iste besede: dovoljen je posek lesa za domačo porabo ne izdajamo več, razen za izjemne primere, ko prizadeti les rabi za domačo porabo. Za to pa moramo imeti dokumentacijo.

V pogovoru smo zvedeli marsikaj zanimivega o problematiki s tako imenovanim lesom za domačo porabo. Ta les je oprošen nekaterih dajatev (zato, ker naj bi bil za porabo doma, obnovo gospodarskega posloplja, hiše ipd.). Med poštenimi lastniki gozdov, ki uporabijo les za take namene, imamo tudi ljudi, ki bi na račun domače porabe lesa radi špekulirali in ga prodajali razvezanega v deskah kupcem.

V Ribnici imajo LIP, podjetje, ki ima svoj plan, kot ga ima vsako podjetje. Tudi v tem podjetju se

trudijo, da bi izpolnili petletni plan v štirih letih. Njihov plan pa je odvisen od kontigentov lesa, ki jim ga prodaja KGP in Poslovna zveza Kočevje in tudi od privatnega sektorja. Kmetijske zadruge v Ribniški dolini naj bi posvečale večjo pozornost pri zbiranju hlodovine za LIP.

Poraba lesa za domače potrebe ni tolikšna, kot jo prikazujejo nekateri kmetje. Spekulacije z lesom pa ne moremo dopuščati.

Ko smo razpravljali o teh stvareh, smo tudi zvedeli, da so ti, ki so rabili les za ureditev gospodarskih posloplj, razna popravila in podobno, dobili dovoljenja za posek lesa za domačo porabo v zadostnih količinah. To nam potrjuje, da ni bila nikomur prizadejana krivica.

Gozd je naše bogastvo, s katerim moramo pametno upravljati. Vendar pri tem lastniki, ki rabijo les za svoje potrebe, niso in ne bodo prikrajšani.

Delovna akcija v Žužemberku

Svečanosti v Starem logu se je udeležila tudi mladinska delovna brigada »Jože Slak-Silvo« iz Žužemberka. Komandanta brigade, študenta Jožeta Škofca, sem naprosil za kratek razgovor. Povedal mi je, da je v brigadi 40 mladincev in mladink, študentov, srednješolcev in vaivencev. Večinoma so iz žužemberške občine, nekaj pa jih je tudi iz Brežic, Krškega, Novega mesta in Črnomlja. Brigada, ki dela od 25. junija do 16. julija, koplje vodovodni kanal, ureja športno igrišče v Žužemberku in camping prostor ob Krki...

»Mi lahko kaj poveš o delu brigade?«

»Z brigado sem zelo zadovoljen. Tak sestav brigade in tolikšno število brigadirjev je najboljše... Brigadirji so disciplinirani in radi delajo. Že po prvih petih dneh je bila brigada prvič udarna... Vsekakor je to lep rezultat. V teh dneh smo presegli normo za povprečno 20%.«

Pogovornica sva se tudi o političnem in kulturnem življenju v brigadi. Doslej so že pripravili političen pregled za eno leto nazaj, imeli pa so tudi predavanje o družbenem upravljanju in komunalnem sistemu, priredili pa bodo še vrsto zanimivih predavanj o cerkvi in religiji in o kmetijski politiki v Jugoslaviji.

»O občinski praznik v Žužemberku, ki bo 13. julija, bo brigadirjem pripovedoval predsed. OLO Novo mesto o medvojnem mladinskem gibanju na Dolenjskem, upravnik Dolenjskega muzeja Jarc pa bo predaval o partizanskem gibanju na Dolenjskem. Za občinski praznik pripravljajo tudi brigadirski večer, pri katerem bodo sodelovali tudi azijski in afriški študentje, ki študirajo v Ljubljani... Brigada ima tudi svoj pevski zbor.«

Doslej so priredili že nekaj brigadirskih večerov s tabornimi ognji, imeli pa so tudi že nekaj športnih srečanj.

»Brigada je bila formirana na pobudo Občinskega ljudskega odbora

Žužemberk in Studentovskega kluba okrajna Novo mesto. V Starem logu so se žužemberški brigadirji srečali tudi z brigadirji iz Kočevja, ki delajo pri gradnji vodovoda v Dolenci vasi in izmenjali nekaj koristnih izkušenj o delu in življenju brigadirjev.

Komandant žužemberške brigade je tudi povabil brigado Duška Remiha za občinski praznik v Žužemberku, kjer se bodo pomerili tudi na športnem polju.

-vec

Težava hišnega sveta

»Sem predsednik hišnega sveta na Ljubljanski cesti, v hiši št. 31 v Kočevju. V hiši prebiva šestnajst strank, ki so iz raznih krajev Slovenije. Vendar bi lahko kljub temu, da smo iz raznih krajev, našli skupen jezik...«

»Že na prvem sestanku našega sveta, bilo je spomladi, smo razpravljali o raznih vprašanjih. Takrat sem predlagal, da bi v naši hiši odpravili nesoglasje in prepire med stanovalci. Nekateri so upoštevali ta predlog in ga še upoštevali.«

»Na omenjenem sestanku smo tudi sklenili, da bomo uredili okoličnice hiše in podobno. Nek član hišnega sveta pa se ni hotel držati sklopov in je delal po svoje. Na skupnem sestanku stanovalcev in hišnega sveta je bil izključen iz hišnega sveta, namesto njega pa je bil izvoljen nov član. Takrat smo ponovno razpravljali o raznih ureditvenih delih. Pri delu je sodelovalo več stanoval-

cev, nekateri pa so stali ob strani, in tiste, ki so delali celo kritizirali. Imamo stanovalce, ki ne vzdržujejo čistoče v okolici hiše, da o čistoči v stranskihi niti ne govorim. Zaradi tega sem o tem obvestil tudi sanitarno inšpekcijo.«

»Zelo težko je biti član hišnega sveta. Posamezniki si dovolijo vse mogoče in nemogoče stvari. Take stvari se ne bi smele dogajati. Hišni svet mora imeti avtoriteto, če hočemo, da bo uspešno opravljal svoje naloge.«

Jože Likar

PERSPEKTIVNI RAZVOJ LOSKEGA POTOKA

Občinski ljudski odbor Loška dolina, Obč. komitej ZK in Občinski odbor Socialistične zveze so sklenili, da se mora za Loški potok čim prej izdelati podroben perspektivni plan. Strokovnjaki bodo natančno pregledali kraje in izdelali program razvoja kmetijstva, gozdarstva in inženjstva. Zelja Potočanov je, da ko vinskog podjetje iz Loža čim prej ustanovi v Loškem potoku obrat, kjer bi se lahko zaposlilo nekaj ljudi.

V Loškem potoku sta že ustanovljena koordinacijski odbor Socialistične zveze in koordinacijski komitej Zveze komunistov, ki bosta s pomočjo Obč. odbora SZDL in Obč. komiteja ZK pazila in koordinirala izpolnjevanje razvojnega plana. Odbor SZDL bo vodil delo vseh vaških organizacij SZDL, komitej Zveze komunistov pa bo koordiniral delo vseh osnovnih organizacij ZK v vseh in v podjetju. Naloga komiteja bo tudi skrb za nove kadre.

Odkar je bila uknjena občina Loški potok, ni bilo med organizacijami in društvi prave povezanosti. Upajo, da bo sedaj bolje, kar se bo izdatno poznalo tudi pri izpolnjevanju perspektivnega razvojnega plana.

RAZLIKA

— »Prosim pol kilograma rdeče barve.«
— »Hočete tole po 850 din?«
— »Nec... lahko je tudi slabše vrste.«
— »Saj ta ni fina, samo draga je!«

PREMAJHNA KLOBASA

Mesar: Ali se vam zdi, da ima ta klobasa napako?
Kupec: Da, njena konca mi nista vseči!

Mesar: Zakaj ne, saj ima dva konca, kakor ostale klobase.
Kupec: Je že res — samo preblizu sta skupaj!

ENA IZ DANASNJIH DNI

»Torej, mlado ženo imaš, avto, hišo, kaj pa še hočeš?«
»Odprti tekoči račun pri Narodni banki, da bom lahko vsemu temu kos?«

Za smeh in dobro voljo

»Gospa Martinčkova, vidite ta potok? Njegova posebnost je ta, da izgine sredi mesta in se zopet prikaže v predmestju pri gostilni!«
»Da, gospa... prav tako, kakor moj mož.«

DOBER SIN

— »Tonček, tvoj ata ima pa že precej sivih las!«

sem vodjo tajne policije, kaj želi državni voditelj SS in ga zaprosil, naj se neposredno, po uradni poti poveže z Vami.

Izkoriščam priložnost in Vam pošiljam najpriljubnejše čestitke ob rojstvu Vašega sina!

Dvojno članstvo Rascherja v letalskih silah in SS je pripeljalo do nespornimov z njegovim predpostavljenim v letalstvu, vodjo inštituta za letalsko medicino v Münchenu, polkovnikom Weltzom.

Napravo za ređenje zraka, potrebno za te poskuse, je poslal nemški raziskovalni inštitut za letalstvo (DVL) v Weltzov inštitut v München, od tod pa preko SS v koncentracijsko taborišče v Dachau. Dr. Weltz je določil dr. Hansa Wolfganga Romberga, »znanstvenega sodelavca« v Letalsko-medicinski sekciji DVL, naj bo Rascherjev sodelavec pri poskusih z nizkim pritiskom. Dr. Siegfried Ruff, vodja inštituta za letalsko medicino pri DVL, je imel prav tako prste vmes, ko je šlo za poskuse. Kazno je, da sta Weltz in Ruff poskušala delati poskuse brez Rascherjeve pomoči. Rascherjeva žena, ki je prva vzpostavila zvezo med svojim možem in Himmlerjem, pa se je temu energično zoperstavila. Ko so v Dachau začeli s poskusi, je Himmler prek svojega administrativnega častnika posebej naročil, da je dovoljenje izdano le, če bo pri poskusih sodeloval dr. Rascher.

Zaradi tega je dr. Rascher stalno obveščal Himmlerja o tem, kako poskusi napredujejo. V pismu, datiranjem s 5. aprilom 1942, med drugim piše:

»Pred nekaj dnevi je državni zdravnik SS dr. Granitz na hitro pregledal poskuse. Ker se mu je zelo mudilo, poskusi niso mogli biti prikazani v celoti. Podpolkovnik SS Sievers je opozoval ves dan nekatere zanimive standardne poskuse in lahko o njih na kratko poročal. Upam, da Vas bodo ti poskusi, dragi državni voditelj, izredno zanimali! Ali se ne bi dalo napraviti nekaj poskusov v Vaši prisotnosti, ko boste spet prišli v Južno Nemčijo? Če s poskusi nadaljujemo, bodo dali popolnoma nove ugotovitve znanosti in ustvarjene bodo čisto nove možnosti na področju letalstva...«

To pismo je imelo prilogo »Prvo poročilo o poskusih v sobi z razredčenim zrakom« v koncentracijskem taborišču Dachau, ki jo objavljamo v celoti:

ZLOČINCI

5 posebne vrste

Prisrčno se Vam zahvaljujem tudi za plemenito denarno pošiljko, ki je bila tiskrat izrednega pomena za mater in dete...

...Zaradi tega postavljam tu vprašanje najresnejše. Ali se ne da za te poskuse določiti dva ali tri profesionalne zločince? Poskuse bi vodila »Letalska poskusna postaja za raziskovanje na velikih višinah« v Münchenu. V poskusih, samo po sebi je moč razumeti, da lahko osebe, nad katerimi bomo delali poskuse, umro, bom sodeloval tudi jaz. oPskusi so velikega pomena pri proučevanju letenja na velikih višinah in se jih ne da opraviti z opicami, ker opice čisto drugače reagirajo. Glede tega vprašanja sem se v najstročiji tajnosti pogovarjal s pomočnikom kirurga, ki bi vodil te poskuse. Tudi on je mnenja, da je problem, ki ga načenjamo, lahko rešiti le s poskusi na ljudeh. (Slaboumne osebe pridejo prav tako v poštev za poskuse.)

Dr. Rascherju je odgovoril v pismu brez datuma Himmlerjev osebni administrativni častnik Dr. Rudolf Brandt. Takole je pisal:

Dragi dr. Rascher!

Državni voditelj SS mi je dal tik pred odhodom z letalom v Oslo Vaše pismo, na katerega vam delno odgovarjam.

Lahko Vam sporočim, da Vam bodo zaporniki, na katerih boste poskušali letenje na velikih višinah, prav radi dani na voljo. Obvestil

»Treba je pojasniti vprašanje, kako se teoretično izračunana časovna doba, ko lahko ostane človek živ v zraku z majhno vsebino kisika in pod pritiskom, ujema z rezultati dobljenimi pri sedanjih proučevanjih. Trdilo se je, da bo padalec, ki bo skočil z višine 14.000 metrov, pretrepel resne poškodbe ali celo smrtno zaradi pomanjkanja kisika. Poprej so bili podobni poskusi na tem področju vedno končani že po 53 sekundah, ker je kazalo, da nastopajo resni znaki višinske bolezni. Medtem pa poprej niso bili napravljani poskusi, da bi ugotovili koliko časa lahko človek zdrži nad normalno mejo dihanja (4500 do 6500 metrov), ker se je zakoreninilo mnenje, da bo poskusna oseba umrla.

1. Pri poskusih s spuščanjem padalcev nista niti pomanjkanje kisika niti zračni pritisk pri 12.000 metrih, celo nad 14.5000 metrov visoko, napravila usodnih posledic. Napravljeno je bilo 15 poskusov na teh skrajnih višinah, da ni bilo nobene nesreče pri poskusnih osebah. V teh ekstremnih višinah je prišlo do slabosti ali nezavesti, vendar se je vedno povrnila polna sposobnost, ko je padalec dosegel višino 7000 metrov. Priloženi elektrokardiograf kaže nekatere nepravilnosti med poskusom, toda proti koncu poskusa se krivulje vračajo na normalno in tudi ne kažejo nobenih normalnih sprememb v naslednjih dneh. Do katere meje bi redno ponavljanje poskusov oslabilo organizem, se ne da ugotoviti vse dotlej, dokler ne bo opravljena serija poskusov. Ti posebni težavni vsakodnevni poskusi so delani s posebej označenimi zaporniki, kajti stopnjo kontrole potrebno za praktično uporabo, ni moč doseči na drug način.*

2. Poskusne osebe so bile na ustrezni višini na 9000 metrov z dajanjem kisika, nato pa je vsak napravil 5 počepov z in brez kisika. Po določenem času se je pojavila močna višinska slabost in so osebe izgubile zavest. Medtem, po določenem časovnem privajanju, so se vse osebe osvestile in bile spet popolnoma sposobne. Nesrečni primeri se niso pripetili vse do višine 12.000 metrov. Pri teh poskusih pa je dihanje prenehalo po 30 minutah, medtem ko so v dveh primerih elektrokardiografski podatki kazali, da je srce prenehalo delati šele 20 minut pozneje, ko je že prenehalo dihanje.

* Natančno pregledovanje dokumentov je pokazalo, da so vsi ti poskusi bili napravljani v prostoru z razredčenim zrakom na tleh in ne pri letenju.